

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 20. julija 1911.

Leto III.

St. T.:

Cigan.

III.

Hitro so potekala cigančku mladostna leta. Iz malega Janezka je postal krepak Janez. Z veseljem sta se ozirala nanj Boštana, saj je pod njunim varstvom in njuno skrbjo zrastel v lepega mladeniča. Bil je velike, močne postave, obraza je bil nekoliko rjavkastega in izpod čela mu je gledalo dvoje temnih oči. Ljudje so se ga privadili, govorili so z njim in razen nekaj fantov, med katerimi je bil tudi Porjakov Tine, ni imel sovražnikov. Sicer mu naravnost niso kazali svoje mržnje do njega, a za hrbtom so mu marsikaj kovali. Cigan je vedel za to, a se ni veliko menil za nje, saj je bil tako skoro vedno doma pri očetu in materi, kakor jih je še vedno nazival, akoravno je vedel, da sta le velika njegova dobrotnika. Čutil je globoko hvaležnost in spoštovanje do njiju, ubogal je in jima bil močna opora v starosti. In postarala sta se oba zelo, Boštanka je tožila, da čuti starost in spominjala se je onih časov, ko je bila še krepka in čvrsta. Nekdaj veliki in močni Tone je bil sicer še vedno pri močeh, a ravni hrbet se mu je že malo upognil in lasje so mu začeli siveti. Kako pa je cigan izvedel, kdo je in kako je to, da Boštana nista njegova roditelja? Nekdaj je zopet Anico izpraševal o tem in ta mu je povedala. Janeza se je prišla žalost, ničesar ni odgovoril, odšel je v gozd in se razjokal . . . Dolgo časa je hodil po bit, žalosten in govoril je malo. Mati ga je vprašala, kaj mu je, in on ji je povedal. Tudi Boštanki je bilo hudo, bala se je zanj.

»Saj te imam ravno tako rada kakor sina,« mu je rekla s solzami v očeh in cigana je to ganilo. Sicer mu je večkrat prihajalo to na misel, a ker je spo-

znal dobro srce in ljubezen svoje druge matere, ni nič izpremenil svojega obnašanja nasproti njej in Boštanu, nasprotno, še bolj si je prizadeval, da bi jima ustrezal in jima vsaj nekoliko povrnil veliko dobroto. Nekaj mu je manjkalo, a tudi to je dobil, namreč — citre. Prihranil je toliko denarja, da je mislil da bo zadostovalo in nekoč je dal očetu denar, da bi šel k župniku, da bi mu ta prinesel iz mesta, kamor je nameraval iti, dolgo zaželjene citre.

»Le spravi denar, bom že jaz plačal,« je odvrnil Boštan in Janez je kmalu dobil popolnoma nove citre. To je bilo veselje! Šel je k učitelju, da mu je razložil glavne stvari, in potem se je začel sam učiti. Pa saj se mu ni bilo treba dosti učiti, kar samo mu je šlo in kmalu se je izuril dodobra. To je bilo kaj drugega, kakor lesena piščalka. V nežne glasove citer je izlival čuvstva svojega mehkega srca in pri tem mu je bilo tako prijetno, tako veselo, da bi bil kar ukal od radosti. Kako je bilo sedaj prijetno pri Boštanu! Po delu zvečer so sedli k mizici pod košatim orehom in v lepih poletnih večerih je cigan igral na ljube citre in Boštana sta ga poslušala. Melodije so plavale po mirnem ozračju in brzele navzdol k Mlinarjevi hiši. Tam je slonela pri oknu Anica in nepremično poslušala in pri srcu ji je bilo neskončno prijetno. Cigan je vedel, da ga spodaj poslušajo ljubljena devotka, in takrat je brzel s prsti po strunah, da sta ga Boštana začudeno gledala, nato pa je zopet prešel v mehke, tihe melodije, da so se komaj slišale, dokler se niso porazgubile v gostih vejah velikega oreha . . . Cigan je prenehal in gledal v dolino, stara dva sta molčala, v ušesih so jima še doneli akordi citer. Šele čez nekaj časa so se prebudili iz prijetnih sanj in odšli k počitku. Tako je bilo pri Boštanu v tihih poletnih večerih, ko je cigan cital . . .

Z Anico sta se dobro razumela. Ljubezen, ki se je kazala že v mladostnih, otroških letih, je ostala v njunih srcih in se vedno bolj živo razcvitala. Govorila nista o njej, a zato sta tembolj čutila v srcu, kako sta nekako prirastla drug k drugemu. Kadar je cigan pomagal kositi pri Mlinarju, je vedno nosil najlepši šopek za klobukom. Drugi kosci so ga malo postrani gledali, a rekli mu niso ničesar, on pa se tudi ni zmenil bogve kaj zanje, ampak mislil le na ono, ki mu je pripela šopek za trak. Cigan bi rad povedal svoji ljubljenci, kar mu je ležalo na srcu in ga tlačilo kakor težak kamen, a ni imel prilike dosedaj.

Neko nedeljo, ko je prišel od popoldanske službe božje, je šel v gozd. V gostilno se mu ni ljubilo iti, ker ni imel družčine, doma je bilo tudi dolgočas in pobral je citre in šel v bližnji gozd. Sedel je na mehki mah, položil citre na kolena in začel ubirati strune. Nekaj časa je igral vesele melodije, polagoma pa so začeli prehajati akordi v otožno, njemu najljubšo pesem in cigan je zapel z visokim glasom:

»Sirota jaz okrog blodim,
ubog cigansk otrok;
v samoti tihi se solzim,
ker čuva me le Bog.

Ko sem na vasi se igral,
nikdo ni maral me,
nikdo mi ni roke podal,
le vsak me karal je . . .«

Prenehal je nekoliko in se zamislil. Nekje je nekaj počilo, kakor bi kdo stopil na suho vejo. Cigan se je ozrl, a bilo je zopet vse tiho . . . Zaigral je in zraven pel z vedno močnejšim glasom in tako iz srca, da je postal nekam otožen:

»Vzemite, prosim vas, med se, kako vas rad imam; a rekli so mi le smeje, cigan naj bode sam!

Zato oko se mi solzi, ker svet sovraži me, le ena duša še živi, ki vendar ljubi me . . .«

Zopet je nekaj počilo in sedaj bližje; cigan se je ozrl, oči so se mu izbulile od začudenja, roke so mu omahni- le raz ceter in na obrazu se mu je poka- zalo veselje.

»Anica!«

Res je bila Anica. Ko je videla, da jo je zapazil, je stopila bližje in rekla s tihim glasom:

»Janez, ali si hud name?«

»Zakaj bom hud! Samo prestrašila si me skoro, ker se te nisem nadejal tu- kaj v gozdu.«

»Doma mi je bilo dolgčas in šla sem v gozd, da se nekoliko razvedrim. Kmalu sem slišala citre, vedela sem, da si ti in približala sem se nekoliko, ker tako lepo igraš. Saj ne boš zameril, ker sem te skrivaj poslušala.«

S pogledom ji je povedal vse. De- kle je sedlo poleg njega na mah.

»Daj, še zaigraj in zapoj!«

»Ne morem več.«

»Lahko, samo nočeš, ker te je sram.«

»Kaj me bo sram?«

Vendar se je dal pogovoriti, da je zapel dalje:

»Zato pa hodim v temni log, kjer ptički žvrgole, tam zabi tuge in nadlog užaljeno srce . . .«

»Zakaj nočeš več?«

»Anica, res ne morem in tudi kak človek bi naju lahko dobil, ker bi slišal petje.«

Nekaj časa sta molčala. Solnce je prodrla goste veje bukovja in posijalo v obraz. Cigan se je ozrl nanjo in jo gledal nepremično. Take lepa se mu ni zdela še nikoli. Položil je citre poleg sebe in jo prijel za roko. Ni se mu branila, samo oči je povescila, le skrivaj ji je včasih ušlo oko na Janeza.

»Anica!«

Ta ga je pogledala samo za hip, temne trepalnice so ji zopet zakrile oči in čakala je.

»Anica, jaz te — imam rad!«

Te besede so zadele Anico kakor strela. Oblila jo je rdečica, oči je pove- sila še bolj in ni vedela kaj bi storila. Ciganu so se zasvetile oči za hip, potem je vprašal:

»Anica, ali boš moja? Ne stori me nesrečnega!«

Naslonila je glavo na njegove ši- roke prsi in mu pogledala v oči, kakor bi hotela prodreti v njegovo dušo, Ja- nez pa se je čutil pri tem srečnega, za- dovoljnega.

Sama nista vedela, kdaj sta se tako dolgo zamudila. V gozdu je postalo skoro temno, po dolini je legal mrak in na zahodu je bleščala krvavordeča ve- černa zarja. Na vzhodu izza Dolnče je priplaval polna luna in blede razsvet- ljevala okolico. Janez in Anica sta vstala in odšla iz gozda proti domu.

Kako bi rada še skupaj ostala in se prijetno pogovarjala, a morala sta do- mov, da bi ju ne pogrešali. Še enkrat sta si obljubila zvestobo in nato sta se ločila. Ozirala sta se nazaj in Anica mu je še enkrat zamahnila z roko v po- zdrav . . .

Mlinarju se je čudno zdelo, ko je Anica prišla tako pozno domov. A pra- šal je ni nič, ker si je mislil, da je bila pri dekletih in dekleta ne gredo takoj narazen, ko so enkrat skupaj. Hitro je zanetila ogenj in pristavila večerjo. To- da danes ji je šlo vse narobe, kakor bi bila prvič v kuhinji. Oče je opazil, da je danes nekako čudna in zamišljena. Zaskrbelo je starega očeta ker je ljubil svojo hčer.

»Kaj ti je Anica, da si tako čud- na?«

»Nič mi ni, oče, samo malo me je bilo strah.«

Mlinar je skomignil z rameni in molčal in odšel po večerji takoj spat. Tudi Anica je legla v posteljo, a zaspala dolgo ni mogla, srce ji je bilo preveč razburjeno.

Vedno je videla pred seboj podobo svojega ljubljence. Šele pozno v noč je zaspala in zasnivala lepe sanje . . .

Ciganu je prišla včasih na misel njegova prava mati in takrat je bil vedno žalosten. Čeprav ga je ona zupu- stila, vendar jo je ljubil. Včasih zvečer, ko ni mogel zaspati, se mu je zdelo, da vidi blede ženo, z boleznimi potezami na obrazu, ki se mu nekoliko nasme- huje in dviguje svoje roke proti njemu. Takrat je mislil, bogve, ali je še živa in kje je moja mati? Tako rad bi jo videl, tako rad bi jo zopet nazaj dobil, skrbel bi zanjo in ji sladil večer življenja. Toda to so bile le sanje, njegove ma- tere ni bilo od nikoder, sam pa tudi ni vedel, kje bi jo iskal in tako je živel naprej brez upanja, da bi kdaj videl svojo mater.

(Dalje prihodnjič.)

OB DEDOVEM GROBU.

(Heliks.)

Tvoj grob je samotni, tih brez bršljana, nobena roža na njem ne cvete in predno poljubi ga solčni žarek, v cipresini mračni senci umre.

V svinčenih spominih duh moj tava in pogovarja se s teboj: življenja tvojeja živa podoba ta hladni, samotni grob je tvoj.

LOGAR.

(Heliks.)

Bilo na jesen je trudno, naletaval prvi sneg, šel s sekiro je zarano, šel v dremoten, hladni breg.

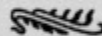
Vztrepetali in prosili so hrastiči ga mladi: tvoji bolni ženki damo svojih zvrhanih močij!

Zaihtele breze bele milo so prosile ga: tvoji ženki čvrsta lica zdravja damo čilega!

Zapretili so topoli: pusti logar, pusti nas, tvoji bolni ženki smrtni sence dahnemo v obraz!

On pa sekal je brezsrčno, sekal dalje do noči, — od takrat več ženki niso nasmehljale se oči.

Zazibali se topoli enkrat v noč srebrno so, in čez kočo potegnili zagrinjalo črno so . . .

L. M.:

Naloge in pravice občin.

Po postavi mora imeti vsak avstrijski državljani v eni sami občini naše države domovinsko pravico. Otrok jo dobi takoj po rojstvu v tisti občini, kjer jo ima ob času njegovega rojstva nje- gov oče, če je pa dete nezakonsko, kjer jo ima v tem času njegova mati. Žena dobi ob poroki domovinsko pravico v občini, kjer jo ima njen mož. Kdor je prostovoljno prebival v kaki občini brez presledka vsaj 10 let, lahko za- hteva, da ga sprejme ta v domovinsko zvezo in tako dobi v njej domovinsko pravico. Vsak dvorni, državni, deželni, okrajni ali občinski uradnik, vsak no- tar, duhovnik ali učitelj jo dobi z na- stopom svoje službe v tisti občini, kjer ima njegov urad svoj sedež. Ker ne sme imeti nobeden v dveh občinah do- movinske pravice, jo zgubi vsak v prej- šnji, če jo je dobil v novi občini.

Kjer ima kdo domovinsko pravico, tam ima tako trdno pravico prebivati, da ga občina ne sme izgnati, če ji je tudi v nadlego ali če je napravil kak zločin, dočim ga tuja občina v teh slu- čajih lahko izžene. In kdor obuboža, da se ne more več sam preživljati in nima starišev, otrok, žene ali moža, ki bi ga morali živiti, temu mora občina, kjer ima domovinsko pravico, preskr- beti hrano, obleko in stanovanje, otro- kom tudi vzgojo in bolnikom bolniško postrežbo. Ravno ta dolžnost je za ob- čine največje breme, še večje breme je bila v prejšnjih časih, ko občine niso

lile dolžne sprejemati v domovinsko zvezo tujcev, če so bili prav že več kot deset let v občini. Takrat so delavci najboljše leta pustili v tujini, na starost pa so prihajali domov in revne kmečke občine so jih morale rediti. Na Štajerskem in na Nižjeavstrijskem so uvideli, da so revnejše občine preslabe, da bi mogle skrbeti za domače reveže in so sklenili v deželnih zborih postaviti, ki določajo na Štajerskem, da se več revnejših občin lahko združi v posebno zvezo, ki imajo namen skupno z združenimi močmi skrbeti za ubožce vseh teh občin; na Nižjeavstrijskem pa, da prevzamejo skrb za reveže posebni okrajni odbori. Tudi način je natančneje določen, dočim drugod, n. pr. pri nas na Kranjskem občine lahko na poljuben način skrbijo za svoje reveže.

Ker je vsakdo pri nas član ene ali druge občine in se letos vrše volitve po vseh občinah kranjske dežele po novem volilnem redu, ki določa splošno volilno pravico, ko torej pri nas tudi skoro vsak sam odločuje o usodi občine, kjer prebiva, bi moral tudi vsak poznati namen in pomen, pravice in dolžnosti občin, oziroma občinskih odborov in županov.

Delokrog občin je po državnem občinskem zakonu iz leta 1862. dvojen: lastni in prenešeni delokrog. Lastni delokrog obsega vse zadeve, ki se tičejo samo ene občine, in ki jih občina lahko z lastnimi močmi izvrši. O teh zadevah sklepa občinski odbor, izvršuje jih pa župan. Z ozirom na lastni delokrog občin nadzoruje občine deželni odbor, na tega se lahko pritoži, kdor je prizadet in misli, da se kaj ni pravilno izvršilo. Zadeve, ki tvorijo prenešeni delokrog občin, izvršuje samo župan, ki v tem slučaju ni odgovoren dež. odboru ampak okrajnemu glavarstvu; okrajno glavarstvo mu te vrste dolžnosti tudi nalaga, in če se mu zdi potrebno, tudi odvzame. V lastni delokrog spadajočih zadev občinskemu odboru in županu nihče ne more odvzeti. Od okrajnega glavarstva naložene naloge mora župan prevzeti in izvršiti samo tedaj, če so utemeljene v kakem državnem ali deželnem zakonu, drugače jih sprejme le iz dobre volje; zgodilo se je že, da so občine štrajkale in da nalog, ki jih niso dolžne izvrševati, tudi res niso hotele sprejeti, izpolniti.

V lastni krog spadajoče zadeve so sledeče: Občina sama gospodari z občinskim premoženjem, samo za gospodarstvo z občinskimi gozdovi mora napraviti načrt in ga predložiti okrajnemu glavarstvu v potrdilo; če ima pa občina v lasti velike gozdove, mora postaviti izšolanega gozdarja, drugače lahko država gozdove podržavi. Nadležne tujce lahko občina izžene, zaslužne pa lahko imenuje za častne občane. Občina mora skrbeti za varnost v občini in lahko nastavi v ta namen policaje in poljske stražnike. Skrbeti mora, da se ohranijo ceste in pota v dobrem stanju, da je promet po njih varen in neoviran. Ona ima nadzorstvo nad ži-

vili, ki se prodajajo in skrb za red ob tržnih dneh. Tudi sicer mora skrbeti za dobre zdravstvene razmere in nastavi v ta namen, če je dovolj premožna in velika, posebnega občinskega zdravnika. Manjše občine se pa združijo in plačujejo skupno okrožnega zdravnika. Občina mora skrbeti za dobre poselske in delovske razmere, ona ima nadzorstvo nad poselskim redom. Njej je izročena skrb za javno nramnost. Tudi stavbeno nadzorstvo imajo občine. Za novo poslopje se mora dobiti od županstva stavbeno dovoljenje. V tej zadevi so zlasti po mestih velike sitnosti, tam je treba izpolniti mnogo pogojev, predno se dovoljenje dobi, na kmetih je pa vse bolj priprosto, tu se drugih nevarnosti ne boje, le za ogenj ne sme biti preveč nevarno. Največje sitnosti so pa pri fabrikah in gledaliških dvoranah. Župan ima tudi dolžnost skrbeti za to, da se izpolnjujejo varnostne odredbe proti ognju, da so dimniki primerni in dostikrat osnaženi.

Ljudskošolski zakon iz leta 1869. je naložil občini skrb, da se sezidajo, ohranijo in popravljajo ljudske šole in skrb za učila.

Občani lahko izvolijo zaupne može v občinsko razsodišče, ki razsoja v sporih in prepirih med občani in jih skuša poravnati. Občina slednjič lahko napravi javno dražbo za premično blago. Stoti del tega, kar se pri taki dražbi izkupi, pripade občini za ubožni zaklad.

Da more vse te naloge izvrševati, potrebuje občina veliko denarja, zato sme naložiti doklade na vse direktne davke, pa samo do gotove meje; nad to višino pa samo, če deželni zbor sklene v ta namen poseben zakon, ki to dovoljuje in ga cesar potrdi.

Ker so letos volitve v občinski odbor povsod, bi bilo dobro, če bi se po vseh izobraževalnih društvih napravila predavanja in pogovori o občini in občinskem gospodarstvu, pa tudi o novem občinskem volilnem redu. Posebno umestno bi bilo, če bi kak razbortejši fant vzel dr. Tomažiča in dr. Pogachnika knjižico o občinskem volilnem redu, jo dobro preštudiral in potem skupno z Orli v društvu predelal, posebno ti bi kot prihodnji gospodarji in občinski odborniki morali imeti te stvari v mezincu. Z novim volilnim redom se mora začeti za naše občine nova, sveža doba. Občine morajo biti šole za javno, politično delo, ogledalo naše politične probujenosti in prve delavnice za javni blagor. Vse to pa morejo občine biti le tedaj, če jih bodo naši ljudje dobro razumeli. Torej na delo!

LENKA.

(Heliks.)

Zaječale so gore
in daljava sinja:
vrni Lenka, vrni se,
dom se te spominja!

Stegala za njo roke
je v bolesti črni:
vrni hčerka k mami se,
k umirajoči vrni!

In blestelo ji oko
v solzi je turobni,
kakor v rosi majevi
spomenik nagrobni.

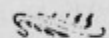
Lenka pa je dalje šla,
šla do modre meje,
kjer med mirte plaha noč
grešne sreče seje . . .

A enkrat zgrudila se
v mraku je večernem,
pesem v domotožju si
pela neizmernem.

Še oblak, ki jo je čul,
jokal je v višavi,
in po majki vzhrepenel
morski je planjavi.

Ali našla ni stezè
v rodne več livade;
črni ji obup oči
je iztaknil mlade.

In več klicala je ni,
gora, dalja sinja:
vrni Lenka, vrni se
dom se te spominja . . .

ŽENJICA.

(Heliks.)

Kaj blesti ti dekle
mlado lice tužno —
kot presadil v stepe
vrtnico bi južno?!

Glej, razkošje sladko
ziblje trudno klasje,
z nagelji na prsih
vstala bela vas je!

»Ah, to polje v zlatih
se plodovih klanja, —
tak brezplodna moje
je mladosti sanja . . .«

Tisočak.

T. Z.

(Konec.)

Pod oknom Režišnikove France je cvetelo že toliko nageljčkov, da se ni nič poznalo, ako je kdo kakega odtrgal. Vsaj Žirovcov Jaka je bil menda takih misli, ker je hotel imeti vsako nedeljo svež šopek.

Ta šopek bi bil tudi dobil brez posebnih težav, da niste imeli Franca in Micka tako nabrušenega jezika. Ako je povedal deset vzrokov, zakaj naj mu dá nageljček, je Franca navedla enajstega, zakaj da mu ga ne dá: in ta je

držal za vseh deset. Jaku se je zdelo, kakor bi moral plezati po nageljček v vrh polzkega mlaja; kadar je s svojo zgovornostjo pripeljal tako visoko, da bi dosegel vejico, je bilo treba Franci samo dregniti, pa se je znašel na tleh. Micka mu je pa nagajala: Gor je krepnil, dol je žlempnil. Toda Jaka je bil prežidane volje, da bi ga bilo to moglo jeziti.

Ko je Jaka neki večer povasoval pri Režišniku in želel očetu lahko noč, je popil v veži gredeč korec vode, da bi se mu razmočil in odvezal jezik. Zunaj je bila tiha poletna noč; med drevjem se je zaiskrila zdaj kresnica, zdaj zvezda.

»Danes sem pa jaz znotraj,« je mislil Jaka in potihem stopil k oknu, čez katero se je obešal bohotni nagelj in se spuščal po belem zidu skoro do tal. Samo roko je bilo treba iztegniti, pa bi ostal v nji najlepši cvet. In Jaka se je res pripognil in iztegnil roko, da bi ga odtrgal. Skozi odprto okno se je pa iztegnila še druga roka in se je zarisala v Jakove lase.

»Kdo krade?« je vprašala Micka.

»Av!« je odgovoril tat.

»Ali ga imaš? Le drži ga, da mu postrizem ušesa; bomo jutri vsaj videli, kdo je.«

Skozi okno se je sklonila še Franca in zgrabila za dvojce ušes pod oknom.

»Zakaj kradeš nageljno?«

»Zato, ker ga ne daš.«

»Prosi zanj, pa ga dobiš.«

»Kdor lahko vzame, mu ni treba zmiraj prositi.«

»Zakaj pa zmiraj prosiš?«

»Saj ne bodem nikoli več,« se je odrežal Jaka in se radovoljno pokoril rokam, ki so ga vlekle za sladke. Bolj zato, da bi ga še uhala, kakor zato, da bi ga izpustila, je poprosil:

»Franca, zdaj je pa že zadosti, sicer mi jih poruješ. Ne veš, da ne zrastejo drugi?«

»Ali mar nageljni drugi zrastejo? Pa jih le trgaj! Micka, le izpulji plevel, ki držiš zanj, da bo nagelj mogel rasti.«

Toda Micka je bila lase že davno izpustila, ker jih od smeha ni mogla več držati; tako milo je zdihoval pod oknom zasačeni tat.

»Franca, zdaj ima pa že dosti.«

»Saj bi bila res škoda, ko bi mu jih izruvala, potem bi drugič ne mogla več prijeti zanje. Še ušel bi mi.«

»Pa le kam blizu,« je odgovoril Jaka in se zopet svobodno zravnil.

»Veš ti, Jaka,« je dejala Micka, »ako moraš imeti zmiraj nageljne, ga pa kar s korenino vzemi.«

»Zakaj pa ne, ako smem vzeti tudi to-le Frančasto, da mu bode prilivala.«

»Tako, samo oblubi, da te ne bodem nikdar videla.«

»To pa ne gre!«

»Potem jaz tudi ne grem. Kar videti te ne morem.«

»Daj nageljček, pa bodem takoj izginil. Pa žarečega, da mi bode svetil po temi domov.«

»Micka, očeta poklič! Mu bode posvetil domov, kakor mu je že.«

»Saj res, toda plotu ni več, da bi se Jaka obenj izpodtaknil. Jaka, ne veš kako se smejemo, kadar nam oče pripoveduje, kako te je napel in kako sta jo cvrila čez vrt.«

»Saj se jaz tudi,« je odgovoril Jaka, »kadar se spomnim, kako nerodno sem se prevalil čez plot. — No, dobro, da je zdaj tako. Naš sicer včasih še malo pogode, pa že potrpija eden z drugim. — Glej, kmalu bi bil pozabil povedati! V ponedeljek vam pridem pomagat kositi. Z našim očetom sva se že pogovorila. Ali jo bodeva podirala, kaj ne, Micka?«

»Le pridi, naš oče res tako težko kosi. Zadnji teden je bil zanj prehud.«

»Prelahek je postal za košnjo. Bolje bode, ako se malo oddahne. Danes ga je kašelj tako napadel, da sem mislil, takoj mora biti po njem.«

Franca je medtem poiskala med bohotnimi vršički lep cvet, pridejala še resede in drobtinice in je zataknila cel šopek za Jakov klobuk.

»Jutri se bodem pa postavil!« je rekel Jaka in žvižgaje odšel čez vrt.

Micka je sedla na posteljo, Franca se je pa naslonila na odprto okno in strmela v noč. Naenkrat se je okrenila in vprašala:

»Micka, ali se misliš omožiti?«

»Zakaj pa ne, ako bi bil kdo kaj podoben. Čemu to sprašuješ?«

»Zato, ker se potem jaz nečem.«

»Kaj bi pa Jaka dejal k temu?«

»Ne vem. To pa vem, da bo tako prav staremu Žirovcu; on bi rad videl, da bi mlada prinesla vsaj tisočak. Jaz ga pa nimam in ga nečem imeti. Saj nam že zdaj gre dovolj trdo; čemu bi delali še ta dolg, ko ni treba. Saj veš, da bi očetu težko delo iskati na posodo. Da bi pa zaradi mene prodajali le krajno leho, pa tudi ne bodem nikdar pustila. Dosti je, če se ti omožiš, jaz bodem že kako . . .«

Franca je govorila sunkoma, dokler ji ni jok zadušil besed. Micka ji je položila roko na ramo in rekla nežno:

»Bodi vendar pametna, Franca! Saj denar tudi ni vse. Ako je Jaka kaj vreden, te bo vzel tudi brez tistega tisočaka.«

»Da, ko bi bilo po njegovem.«

»Se pa raje jaz ne omožim; to bi bilo vsaj nekam podobno. Z Jakom sta si vendar dala besedo.«

»Seveda, celo življenje si delala kot hlapec, zdaj bi pa šla prazna od hiše! Ali smo se zato trudili, da bi vzdržali našo hišo pokonci, da bi jo jaz naredila za gruntarjevo bajto. Nak, nikoli!«

Tisto soboto večer sta natihiem jokali Franca in Micka, dokler niste zaspali s solzami v očeh. Ko so se pa v nedeljo zjutraj primotali prvi solnčni žarki skozi drevje in potrkali na okno njune sobice, ste vstali veseli in zdravi kakor nageljnovi cveti, ki so žareli pod oknom.

• • •

Od Žirovca do Režišnika je peljala enako kratka steza kot od Režišnika do Žirovca. Vkljub temu sta stari Žirovc in Režišnik sodila o njeni dolgotnosti vsak po svoje, ker sta sodila po tem, koliko časa je Jaka potreboval sem in nazaj. Režišniku se je zdelo, da mora biti steza zelo kratka; kajti Jaka je prihajal, brž ko je odzvonilo Avemarijo. A nasprotno se je zdelo Žirovcu, da fant hodi nazaj celo večnost. Zato je premišljeval, kako bi napravil tej hoji konec.

Ko je neki zimski večer sam obse del pri mizi in enakomerno pomakal krompir v kupček soli, se ga je Žirovka naveličala čakati. Zato mu je rekla:

»Plačaj že vendar, da pobrišem mizo!«

Žirovc je res zagnal v skledo pest omajkov, s čimur je plačal, pomel roke in začel basati čebulo.

»Veš ti, Katra, naš Jaka se mi zdi kot švigašvaga čez dva praga. Semintje kot tkalni čolniček. Enkrat bo treba napraviti voz, kaj misliš?«

»Ali ni za gospodarja še premlad in midva premlada za stara?«

»Čez mu tudi še ne dam. Saj tako lahko vé, za koga dela, ko je sam. En človek bi še imel prostor za našo mizo, ne da bi se bilo treba nama odmikati. Tako sem presodil, da bi kar jutri stopila k Režišniku povprašat za Franco. Ako ji Miha dá tisočak ali pa kajžo, bodeva kmalu opravila. Eno ali drugo. Ako pa ne bode ne enega, ne drugega, bodeva pa še hitreje opravila, in Jaka bode vsaj vedel, naj ne išče, kjer ni nič.«

»Kakor misliš, da je prav,« je odgovorila Žirovka.

Drugi dan v mraku so k Režišniku res prišli snubači. Ni jih bilo mnogo, samo oba Žirovca; stari ravnodušen, kakor bi šel na semenj, Jaka pa malodušen, kakor nikdar. Vedel je, da pri očetovih pogojih Franca ne bo nikdar njegova. Zdelo se mu je, da ne gresta snubit zares.

Pri Režišniku so se ju skoro ustrašili, ker niso bili nič pripravljeni. Režišnik je sedel pri peči na klopi in podpiral brado. Na nagubanih licih se mu je poznala bolezen, toda bistre oči so gledale po hiši mirno in pozorno. Micka je hitela pospravljati po hiši. Franca je pa odšla v sobico, da ne bi slišala, kako bodo mešetarili zanjo. Toda tam ni mogla dolgo strpeti; vrnila se je v vežo in poslušala pri hišnih vratih.

Nekaj časa je bilo v hiši vse tiho; Franci se je ta molk zdel grobna tišina, ker je vedela kaj pomeni, ako zmanjka snubačem besedi. Nato je izpregovoril Žirovc:

»No, Miha, izpregovori zadnjo besedo! Ali ji bodeš odštel deset stotakov?«

»Žirovc, saj sam lahko izprevidiš, — ne morem,« je odgovoril oče.

»Potem ne bo nič iz tega. — No, Jaka, kaj pa ti praviš k temu?«

»Zdaj, ali pa nikoli!« Ta misel je spreletela Franco, da je naglo odprla vrata in stopila v hišo, blede kakor platno. Jaka je začutil njen prodirajoči pogled na svojem obrazu in vedel, da s tem pogledom od njega nekaj zahteva. Za hip so se njune oči vjele, potem je Jaka povsili glavo in odgovoril:

»Nič.«

Franca je za hip obstala pri vratih kakor vkopana, oči so se ji zaiskrile, nato je planila ven.

»Vidiš, Miha, fant je pameten!« je rekel Žirovc. »Pa brez zamere.« Pa sta odšla domov, oče ravnodušen, Jaka pa zamišljen.

Micka je šla pogledat za Franco. Našla jo je v sobici, kjer je sklonjena čez posteljo jokala. Hotela jo je tolažiti, toda Franca jo je prekinila:

»Torej jaz sama nisem nič vredna! Jaka ni nič prida!«

Druge besede je zadušilo ihtenje. Franca se je morala izjokati. Micka je to vedela, zato jo je pustila samo v sobici.

Drugo jutro je Žirovc klical Jaka, naj vendar vstane in dá živini, ko ga že v tretje kliče. Jaka pa le ni bilo na izpregled iz hleva, kjer je spal pozimi.

»Spi, kakor klada,« je rekel Žirovc in stopil v hlev. Toda Jaka ni bilo v hlevu in ni prišel niti drugi dan.

• • •

Pretekli ste dve leti. Med tem časom se je mnogo izpremenilo. Režišnika je naduha spravila pod zemljo. Umrl je brez oporoke; obema hčerama ni mogel narediti dobro, slabo ni hotel nobeni.

Pri Režišniku so potrebovali gospodarja. Gospodarjev se je pa dovolj ponujalo, mnogo slabih, pa tudi nekaj dobrih. Zato so ljudje ugibali, katera ga bode izbrala, Franca ali Micka. Franca se jim je zdela za možitev bolj podobna, kajti Micka je bila močna kakor hlapec. Saj je pa tudi opravljala pri hiši vsa hlapčevska dela skoro sama, odkar je bil oče bolehen. Rezala je škopo, kosila, še celo drva je pripravljala, dočim je gospodinjstvo prepuščala Franci. Vkljub temu so pa nekateri uganili, da bi se Micka skoro rajši omožila.

Franca in Micka se pa niste lasali niti za dedščino, niti za gospodarje.

»Micka, ti se moraš omožiti, saj vidiš, da sami ne moreva izhajati. Meni pa izgovori tisočak! Vzela ga tako nikdar ne bom, imeti ga pa hočem.«

»Zakaj se pa ti nečeš omožiti na kajžo?«

»Saj veš.«

Tako se je tudi zgodilo. Micka je dobila pridnega moža, ki izprva sicer ni bil voljan plačevati tisočaka iz zadolžene kajže; ko mu je pa Franca zagotovila, da ga ta dolg ne bode žulil, se je vendar vdal. Tako je bilo pri Režišniku vse v najlepšem redu, ker je Franca skrbno skrivala, kaj je v njenem srcu.

Manj zadovoljno lice je kazal stari Žirovc, ki se je hudo postaral v teh letih, kar je bil Jaka izginil. Dolgo ni bilo nobenega glasu o njem, dokler se ni oglasil človek, ki mu je bil posodil denar za pot v Ameriko. Sam je pa pisal obe leti samo eno pismo, in to je rojilo staremu Žirovcu po glavi.

»Pravi, da bi prišel domov, ako bi zopet šla po Režišnikovo Franco. Kako, da si je ne izbije iz glave? Kaj praviš, Katra?«

»Kako? Tak je kakor ti, ki si ne izbiješ iz glave tisočaka,« je odgovarjala Žirovka na taka vprašanja.

Žirovcu ni bil odgovor všeč. Nekaj ga je zbadlo, da je moral vstati od mize in iti iz hiše. Čebulo je vedno pogosteje pozabljal. Ako bi bil Jaka sam zapodil v Ameriko, bi mu bil že davno pisal, naj pride nazaj.

Zato mu niti na misel ni prišlo, da bi podil Jaka od hiše, ko je ta v črnem ameriškem klobuku priganil po zasneženih poti domov. Ne, temveč jezik se mu je od veselja razvezal, da je stavil vprašanje za vprašanjem in mu je ugasnila pipica, ki jo je držal v roki. Jaka mu še na polovico ni odgovoril, ko je že vprašal, ako se Režišnikova Franca še ni omožila.

»Ni se še, čeravno bi se bila lahko, ko ima izgovorjen tisočak.«

»Potem je menda tudi vam prav, da greva še danes snubit?« je vprašal Jaka in hodil po hiši nemirno semintje, medtem ko se je oče preoblačil. To pot se je hotel postaviti; zato je zavezal okoli vratu najbolj rožasto ruto, kar jih je bilo zravnanih v predalu in namazal čevlje vkljub temu, da je bil delavnik. Pri tem je govoril deloma z Jakom, deloma zase:

»Salabolski plot, da je moral biti preslab! — No, pa hvala Bogu, da se je le tako obrnilo; vidva se bodeta vzela. Plešč bo pa vzel tisočak. — Tisočak se pa tudi spodobi za tako domovanje kot je naše, — najmanj tisočak.«

Jaka je komaj dočakal, da se je oče napravil. Šla sta naravnost k Režišniku. Ko je Franca zagledala Amerikanca, je pobledele, rekla pa ni nič. Mladega ni bilo doma. Stari Žirovc ni mogel skrivati veselja. Sedel je k Franci in začel:

»Ali se onega-le strahu kaj bojiš, ki je prišel z drugega sveta? — Pravi, da bo hodil toliko časa strašit, dokler ne dobi tebe in tvoj tisočak.«

»Potem bo že strašil do sodnjega dne,« je Franca hladno odgovorila.

»Zakaj?« je prašal Žirovc smehljaje, meneč, da se Franca šali.

»Zato, ker obojega nikdar ne bo dobil.«

»Kako to, saj imaš tisočak izgovorjen, ka-li?« je vprašal Žirovc resneje, ker je čutil v Francinih besedah neko trpkost.

»Seveda ga ima,« je odgovorila mesto nje Micka, ki je pri tem prekrempo potegnila za motvoz, da je mladi Režišnik v zibeli glasno izrazil svojo nevoljo. »Ako bo zahtevala, ga ji bodo morali tudi izplačati.«

Jaka je nestrpno meril korake po hiši. Otrok v zibeli je z očmi plašno zasledoval tujega moža in ni nehal jokati, dasi ga je mlada mati tešila, kakor je vedela in znala. Franca je stopila k zibeli, požgačkala otroka pod okroglo bradico in ga tolažila:

»Saj ni bav, ne, nikar se ne boj, ne bo te snedel ne, jaz ne pustim.«

Otrok se je kmalu držal na smeh, Žirovcu je pa postalo sitno.

»Poglej, Franca, saj bi ti pri nas ne bilo nič sile,« je nadaljeval, »dolgi bi s tisočakom poravnali, imeli te bomo radi, domov boš lahko stopila, kadar boš hotela, ko je blizu; — no, ali bi ne marala priti k nam, nič hudega ti ne bo? — Kaj boš odgovorila na to?«

Stopil je k nji, Jaka je pa zadržal korak sredi sobe. Franca je za trenutek pomolčala, zravnana pred Žirovcem, blede kot stena, je ošinila s pogledom Jaka in krepko odgovorila:

»Nič.«

Nato je planila iz sobe.

»Franccka!« je vzkliknil Jaka in skočil za njo.

V tem dekletu je pa res dvatisoč je ušlo z jezika staremu Žirovcu in hotel je vzeti iz ust svojo čebulo, kakor se spodobi tako redkemu spoznanju. Ker pa pipice slučajno ni imel v ustih, se je prijel za nos, da ni roke zastonj vzdignil. Micki naenkrat ni imel nič pametnega povedati; zato je šel domov.

Jaka je v sobici dohitel Franco, ki se je naslonila na posteljino končnico in skrla obraz v roke.

Dolgo sta molčala. Slednjič je začel Jaka z votlim glasom:

»Franca, ti veš, kaj me je gnalo v Ameriko in kaj me je prignalo zopet nazaj. Kakor vidim bi bil lahko ostal tam, kjer sem bil. Vidim, da tu nimam ničesar več iskati. Z Bogom za vedno! Ali sem vreden roke za slovo?«

Franca je zajokala na glas. Zgrabila je njegovo desnico z obema rokama.

»Jaka, ali me hočeš brez tisočaka?«

Jaka je videl pred seboj samo zaupljivo vprašajoče oči, ki so bile vse zalite s solzami. V njih je moral brati, koliko je ta nedolžna duša pretrpela zadnji dve leti, ker je tako krepko rekel:

»Vrag že vzemi ta nesrečni tisočak!«

Potem se je Jaku in Franci naenkrat odvezal jezik; hotela sta si povedati v eni minuti vse, kar sta si zamolčala dve leti. Seveda se jima to ni posrečilo; tolažilo ju je, da si bosta dalje lahko še po poroki pripovedovala.

»Jaka, komi daleč pojdiva od tod. Brez dote me je sram priti na vaš dom,« je Franca zaprosila, ko je Jaka odhajal.

»Kaj si naenkrat ob glavo? Ali sem se zato dve leti potikal po tujini in ril kakor krt po rovih, da bi še tebe bila tuja vrata! Za doto bom pa že jaz skrbel.«

Ko je Jaka prišel zopet domov, je potegnil izza telovnika usniato denar-

nico, izvlekel iz nje popir in ga položil pred očeta na mizo z besedami:

»To je Frančina dota. Kdaj gremo pismo delat?«

Stari Zirovc je osupnil in rekel:

»Kadar hočeš.«

Pred njim je ležal tisočak.

T. B.

Ali so stari narodi poznali vodno gospodarstvo?

S stvarmi, ki se nahajajo povsod v obilici, nihče ne gospodari. Nikomur še ni prišlo na misel, da bi zapiral zrak v skladišča; kajti zrak se nahaja povsod in ga vsakdo lahko vdihava, kolikor mu je ljubo. Ker je zraka povsod dovolj, zato se ga nihče ne lasti, ker bi mu to nič ne koristilo. Nasprotno je pa pravica do svetlobe omejena; hišni posestnik ne sme napraviti brez sosedovega dovoljenja okna na njegovo dvorišče. Ker je zrakoplovstvo zelo napredovalo, je nastalo zopet vprašanje, kdo ima pravico voziti po zraku, čigavo je pravzaprav ozračje 200 m nad zemljo, je-li mednarodno ali je pa last države, ki je pod onim delom ozračja. Mednarodna komisija se že peča z rešitvijo tega vprašanja in bo morda poklicala v življenje nov stan zračnih inženirjev, ki bodo doždal skupno last razdelili z ravnimi in krivimi črtami med posamezne lastnike.

Zraku se godi isto, kakor se je vodi, jemljejo mu svobodo. Dokler voda ni imela vpliva na razvoj človeštva ravno vsled tega, ker je bila na razpolago v neizčrpni množini, se nihče ni brigal zanjo. Ko je pa vsled naraščajočega prebivalstva in kapitalizma dobila pomen za poljedelstvo, ribarstvo, posebno pa za industrijo, je bilo treba napraviti vodne zakone, ki naj bi določali pravice do vodne uporabe in napravili red v vodnem gospodarstvu. Toda vkljub vodni zakonodaji je industrija vedno v laseh z ostalima dvema panogama. Kjer se danes govori o industriji, o zdravstvenem stanju, o melioracijah, je voda na važnem mestu.

Je-li šele naš čas spoznal vrednost vode ali pa ponavlja stare stvari?

Odprimo zgodovino na strani leta 4000 pr. Kr. Zgodovina nam pravi, da so se nahajale ob tem času v Aziji velike cvetoče države, v katerih je bilo prebivalstvo že tako narastlo, da se je moralo preživljati s skrbnim obdelovanjem polja. V Aziji in Afriki so še danes vodne zgradbe, ki pripovedujejo, da se je tam borilo človeštvo z naravo za kos kruha.

Njegov glavni boj je veljal vodi. Voda lahko mnogo koristi ali škoduje. Ako je je preveč, trga bregove, poplavlja deželo, ruši mesta in zamočvirja plodna polja. Brez vode je pa zemlja mrtva. Iz pomanjkanja in preobilice vode nastane največ boleznin in nesreč. Prvi kulturni narodi so živeli v tropič-

nih krajih, kjer ni letnih časov kakor pri nas. Tam poznajo samo dva letna časa, čas deževja in čas suše. One dežele so dežele izrazitih nasprotij, na eni strani bajna rodovitnost in obilica, na drugi zopet peščena puščava in pomanjkanje. Vse to povzroča voda. Zato je vse prizadevanje onih starih narodov merilo na to, da bi izenačili te dve skrajni, škodljivi meji v lepo zlato sredo, pri kateri postane voda pravi blagoslov. Skrbeli so za odtok, kjer je bilo preveč vode, napeljevali tja, kjer je je manjkalo, hranili vodo ob mokrih za suhe dneve.

V ta namen so gradili velike vodne zgradbe, od katerih nekatere še danes služijo svojemu namenu, o drugih pa samo še poročajo stari zgodovinarji in napisi.

(Dalje prihodnjič.)

DOPISI.

Šmartno pri Litiji. Lep dan je bil na praznik apostolov sv. Petra in Pavla. Krasen še posebej za Šmartno in Litijo. Ta dan bo ostal vsem v trajnem in ljubem spominu. Tudi dragi gostje in prijatelji, ki so ta dan prihite-li med nas, so gotovo odšli z lepim vtisom naše slovesnosti. Slavnost je bila združena z blagoslovljenjem Doma in blagoslovom skupne društvene zastave. Zastava je priprosta, a kaj lična ter domače delo gospodične Oražem. Sliki na zastavi sta ena sv. Družine in druga sv. Janeza Evang. Kljub poznemu vabilu se je vdeležilo toliko društev in od-sekov, da smo bili naravnost presenečeni. Po posvečenju krasne župne cerkve še ni bilo take slovesnosti v Šmartnem; obenem je bilo na dan sv. Petra in Pavla ravno devet let, odkar je slovo vzel od nas graditelj cerkve, priljubljeni in nepozabni dekan in poslanec vlč. g. Lavrenčič. Po župniji je šel en glas: »Da bi tudi ta dan gospoda Lavrenčiča imeli v svoji sredi.« In zgodilo se je. Na željo ljudstva se je gospod odzval vabilu, prišel je v Šmartno v družbi gosp. župnika Štruklja iz Tuhin, bivšega kaplana v Šmartnem, prvega voditelja posojilnice in desna roka dekanu Lavrenčiču pri gradnji župne cerkve. Vsa slavnost s prekrasnimi govori, popoldanska veselica in sploh vsa prireditev se je tako izborna obnesla, da se je končno slišal združen glas: »Lep dan je bil; kaj tako lepega in veličastnega je mogoče le v krščanskih društvih!«

Blagoslovljenje novega Društvene-ga Doma v Mekinjah dne 11. junija 1911. 11. junij je bil pač najveselejši dan, kar jih je doživel naše izobraževalno društvo tekom svojega osemletnega obstoja: blagoslovljen in odprt je bil naš novi Društveni dom. Misel za zidavo novega doma je dozorela po kamniški orlovski slavnosti. Čakati

nismo mogli več, ker so nas razmere k temu silile; dosedanja prostori v župnišću niso več zadostovali društvu in posebno še ne Orlom. Zato smo se z vnašo poprijeli dela. Stavbišče za dom je daroval društvu župan in posestnik Fr. Gams, za kar mu povrni Bog! Po božičnih praznikih 1909 smo zabetonirali temelje. Z veliko vnašo so pomagali društveniki in sploh župljani pri stavbi; brezplačno so zvozili skoraj vso opeko, pesek, les, apno na stavbišče; pesek so pripravili fantje in mošje; žrtvovali so župljani v denarjih nad 3000 kron. Les so darovali domačini; mnogo lesa pa so nam naklonili tudi dobrotniki iz Gojzda, Stranj in Tunic, za kar jim tukaj izrekamo javno zahvalo. Naravnost ganila nas je požrtvovalnost nekaterih domačih družin, od katerih so nekatere na denarju in blagu žrtvovali za dom do 400 K, ena celo blizu 700 kron. Dom naš je torej sad mnogih ljudskih žrtev in trudov, zato nam je tudi tem ljubši in dražji. Stavba je bila po večjem dokončana že meseca oktobra 1910. Nameravalo se je društvo že takrat naseliti v novem domu. Toda oblasti so nam prepovedale rabiti dom zaradi malenkostnih stavbenih nedostatkov. To je bil hud udarec, ki ga je društvo komaj prebolelo; pošiljali smo prizive na c. kr. vlado, na ministrstvo... Morile so nas skrbi. Gmotna škoda je bila velika, tem večja pa še moralna, ker smo se bali za obstoj društva. Ta križeva pot je trajala sedem mesecev. Toda posijalo nam je skozi temne oblake zopet solnce, ko je bila stavba 31. majnika od izkušenih c. kr. inženirjev brez pomislekov potrjena. Takoj po potrditvi smo se začeli pripravljati na otvoritev doma, ki se je lepo in dostojno izvršila na dan sv. Trojice, 11. junija. Le žal, da je deževje nekoliko omejilo razvoj slovesnosti. Jutranji kamniški vlak nam je pripeljal lepo število somišljenikov ter posebno Orlov od blizo in tudi daleč. Zastopniki našega društva so sprejeli drage goste na kolodvoru. Odtam se je razvil spre-vod s kamniško godbo na čelu skozi mesto. Pri kopališki restavraciji je bil glaven sprejem. Od tam smo z godbo odkorakali proti župni cerkvi. Tu je navdušeno govoril vlč. gospod dekan in dož. poslanec Iv. Lavrenčič ter služil sv. mašo med lepim petjem na koru; po cerkvenem opraviilu je blagoslovil dom; vmes je igrala godba koral. Moški zbor je mogočno zapel Aljaževe »Straž-nike« in Gerbičev »Slovanski brod«. Nato je krasno govoril ljudstvu na prostem naš ljubljene dr. Krek. Skupni obed je bil v kopališki obednici. Popoldne ob 3. uri se je napolnil dom do zad-njega kotička. Med občinstvom smo opazili vlč. gospode: dekana Lavrenčiča, dr. Kreka, provincijala Angelja Mlejnika, dr. Guidona, župnike iz Stranj, Nevelj, iz Homca, iz Mošenj itd.; vlč. o. Teodor je pripeljal seboj več gostov iz Viča. Društveniki so prav dobro vprizorili tridejanko »Brez do-movine«. Stavba je splošno ugajala;

dvorana je zadosti prostorna, oder je vzoren, acetilenska luč je krasna ter deluje redno. Sploh je dom zelo praktično zidan. Po igri se je razvila zelo živahna ljudska veselica. Postragali smo gostom po najboljši volji. Po krasni kamniški okolici so odmevali glasovi pevcev in zvoki godbe. Šele na noč smo se razšli s težkim srcem. Z godbo na čelu so odkorakali gostje, spremljani od naših in kamniških Orlov, na kolodvor. V Kamniku so jih sprejeli razgreti Sokoli s strahovitim vpitjem in žvižganjem; žandarmerija je morala poseči vmes ter je zaprla šest prevročekrynih Sokolov. Vsi mirni ljudje so z ogorčenjem obsojali tako pobalinsko obnašanje nasproti tujim, mirnim gostom. Naši so se držali mirno, čeravno jim je kipela kri; pokazali so pravo močatost in samozatajevanje, ki diči vrste naših Orlov. Čast jim! Nasprotniki pa naj si zapišejo za uho, da s takim surovim ravnanjem prav nič ne bodo ovirali našega napredka, pač pa nam bodo še koristili; našim se pri takih surovostih odpirajo oči, da še odločnejše zastopajo svoja načela. — Na krasnem prostoru stoji naš dom kot močna trdnjava krščanske in slovenske misli; bodi domačinom in okolicičanom učilišče, kjer naj si urijo in bistre duha; bodi ognjišče, kjer se naj vnemajo srca za vzvišene misli in blaga dela! — Vsem pa, ki so z umom ali z roko pomagali zgraditi to ljudsko stavbo, povrni mili Bog stotero!

Bohinjska Srednja vas. Dne 18. junija se je vršil občni zbor izobraževalnega društva »Savica«. Društvo je tudi v preteklem letu kar mogoče izkušalo zadostiti svoji važni nalogi. Priredilo je 14 predavanj, večinoma poučne vsebine. Predavali so gg.: kanonik Sušnik, poslanec Piber, bivši nadučitelj z Bistrice Humek in domači gospodje. V zimski sezoni je priredilo društvo več iger. Fantje so igrali božično igro: »Sv. Trije Kralji« in »Občinski tepček«, dekleta pa »Lurška pastarica«, »Vestalka«, »Bogata teta« in »Mater Dolorosa«. Na sv. Štefana dan in pustno nedeljo je priredilo društvo zabavo s petjem, govorom in igro. — Ob več prilikah je nastopil tudi cerkveni pevski zbor, moški in mešani, ki je obenem tudi društveni ter se je po dvakrat na teden marljivo vežbal tudi v narodnem petju. Dne 22. maja 1910 se je udeležilo društvo v velikem številu in z zastavo blagoslovljenja nove zastave bratskega izobraževalnega društva »Vodnik« na Koprivniku in igre »Tihotapec« ravnotam ter raznih društvenih prireditev na Jesenicah. Dne 11. septembra 1910. se je vršila pod pokroviteljstvom izobraževalnega društva javna telovadba jeseniškega okrožja in veselica v Srednji vasi, ki se je prav lepo izvršila. — Časopisov prihaja v društvo devet. Knjig se je izposodilo 632, novih prirastlo 34. Prejemkov je imelo društvo 155 K 30 v, izdatkov 115 K 40 v, torej preostane 39 K 90 v. Za telovadni odsek je podal natančno poročilo načel-

nik Janez Arh, katero je prinesla »Mladost«. Nato se je izvolil odbor: predsednik Martin Cesar, častni predsednik Iv. Berlic, podpredsednik Matevž Urbanc, tajnik Ivan Kogovšek, knjižničar Jan. Arh, blagajnik Lovro Žen, zastavonoša Franc Škantar. Badi na tem mestu izrečena iskrena zahvala vsem, ki so pri društvu požrtvovalno sodelovali, zlasti igralcem, pevčem, posebno tudi telovadnemu odseku. Vstrajno na delo tudi nadalje v blagor našega ljudstva! Zal, da tuintam ni prav nobenega zanimanja za izobraževalno društvo! Dandanes je svet že tako razburkan in že tudi k nam segajo valovi življenja zmot, da ne more nihče reči: To mene nič ne briga! Saj vidimo, kako se človek hitro oklene kaj slabega. Vsak mora biti dobro poučen o raznih vprašanjih življenja. Ta pouk vam nudi društvo in naši katoliški časopisi, katere pridno prebirajte! Društvo vam pa ob gotovih prilikah tudi nudi poštene zabave in razvedrila, ki ga človek pač potrebuje od časa do časa. Zato ostane zvesti in tudi druge, pred vsem mladino, nagovarjajte k temu! Nikar pa ne poslušajte nasprotnikov, ki to, kar je dobrega, samo podirajo in tava-jo iz zmote v zmoto! Z Bogom in Marijo na delo za slovensko ljudstvo!

Iz Radomlja pri Kamniku. Naše društveno življenje se čimdalje bolj razvija. Nedavno je priredilo naše »Sl. katol. izobraževalno društvo« predstavo in igro: »Rokovnjači«. Igra je bila igrana res v vsakem oziru izborna. Vsa čast našim fantom in dekletom, ki so rešili svoje vloge tako izvrstno. Fantje in dekleta, le tako naprej s predstavami in kmalu bomo imeli Društveni dom, v katerem bomo lahko brez velikih težav prirejali vsakovrstne igre in tako delovali pridno in vstrajno z Bogom za narod!

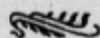
Novo slovensko katoliško izobraževalno društvo se je ustanovilo 11. m. m. na Lokvici pri Metliki. Ljudstva se je zbralo na zborovalnem prostoru do petsto vseh. Prišli so tudi sosede iz Suhorja, Radovice in sosednjih vasi semiške župnije. Iz Ljubljane je prihitel g. Luka Smolnikar k otvoritvi in je v silno poljudno-poučnem govoru razložil pomen in korist kat. izobraževalnega društva. Ljudstvo ga je poslušalo z ušesi in očmi in usti, tako jim je zanimivo pripovedoval. Bodi mu izrečena zahvala za njegov trud in njegove lepe nauke, ki so našli pot do srca. Novi odbor, ki ga je predlagal g. župan Mihelčič, ki je, da mimogrede omenimo, duševni oče novega društva, je bil soglasno sprejet in nam jamči, da bo društvo dobro delovalo. Mi le želimo, da bi takih društev še mnogo nastalo v Beli Krajini, da bi kmalu dobila Bela Krajina zase »Zvezo« takih društev. Z veseljem moramo še poudariti, da imamo pri nas med ljudstvom mož, ki znajo samostojno nastopiti, kakor je na tem shodu dokazal g. Matija Cesar iz Radovice, ki je v tako spretni besedi razla-

gal poslušalcem potrebo izobrazbe, da so se vsi čudili. Zato le na dan z izobraževalnimi društvi, da se nam obudi še več takih vrlih govornikov. Novemu društvu na Lokvici, v katerega se je vpisalo že nad sedemdeset članov, pa želimo, da cvete, raste in prospeva!

Bloke. Izobraževalno društvo je imelo pred kratkim svoj drugi občni zbor. Društvo šteje 165 članov in članic. V preteklem poslovnem letu je imelo 6 predavanj in šest prireditev, na katerih se je igralo devet iger. Dohodkov je bilo 702 K 85 v, stroškov pa 678 K 65 v. Društvena knjižnica obsega 280 knjig, večinoma vezanih. V tem letu se jih je prebralo 1762. Konstatiralo se je, da dekleta raje bero, kot pa fantje. Napadi na društvo, zlasti v »Slovenskem Domu«, so od Božiča sem pojenjali. Že vemo zakaj! Društvo si je s svojim delovanjem, zlasti s prirejanjem iger pridobilo splošno priznanje. Mladina, oklepaj se ga!

Čemšenik. Vedno beremo v »Domoljubu«, kako vrlo napreduje slovenska mladina v že ustanovljenih društvi, kako si ustanavlja nova, kako napreduje v verski in narodni zavesti. Tudi mi Čemšeničani zasledujemo z zanimanjem to gibanje. Pa si mislimo: če povsod gre, zakaj bi pri nas ne šlo? Začeli smo že itak. Že nekaj let imamo mladeniško in dekliško Marijino družbo. Tudi izobraževalno društvo deluje, čeprav bi bilo želeti nekako več življenja. Toda tudi tukaj se je v preteklem letu obrnilo mnogo na bolje. Lansko leto se je predstavljalo pet iger: »Sinovo maščevanje«, »Pri gospodi«, »Sv. Cita«, »Repoštev« in »Tri sestre«. Pri vsaki predstavi se je tudi deklamiralo ter je igral tamburaški zbor, katerega smo ustanovili lansko leto. V istem letu smo zaigrali že nad 20 komadov. Pa tudi v tem letu ne mirujemo, kajti predstavljali smo že štiri igre. Na tem lepem uspehu pa se imamo zahvaliti v prvi vrsti našemu požrtvovalnemu organistu g. Albinu Arhu, kateremu naj bode na tem mestu izrečena najpristronejša hvala. Vam pa, čemšeniški fantje kličem: Naprej, da ne bodemo zaostali za lanskim letom! — T a m b u r a š.

Iz Šinkovega turna. Dne 18. junija se je pri nas ustanovilo slovensko izobraževalno društvo. Pristopilo je nad 30 udov, večinoma sami možje. Najprej smo imeli občni zbor in po občnem zboru smo predstavljali dve igri, in sicer: »Kmet Herod« in »Pri gospodi«, ki sta obe prav dobro uspeli z veliko pohvalo navzočih in občnimi željami, da bi se še enkrat kaj takega priredilo. Fantje in dekleta, oboji so dobro izvršili svoje vloge. Zato le korajžo, da se večkrat snidemo na odrul!

Daje po **$4\frac{3}{4}\%$** **Vzajemno podporno društvo v Ljubljani**

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje - **po $4\frac{3}{4}\%$** brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsake vloženih 100 K čistih 4 K 75 v na leto. Rentni davek plačuje društvo samo. Daje tudi svojim članom **predjme** na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesečnih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik.

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik.

Avstrijska družba z omej. jamstvom za Benz-motorje, Dunaj X., Mannhartgasse 4.

Lüksautomobil

DINAMI

BENZ

- DIESEL -
- SESALNI PLINO -
- BENZOL -
- NASUROVO OLJE -
- BENZIN -
- ELEKTRO -

MOTORJIKompletne
Električne centrale

Taborini in špedijski vozovi

Glavno zastopstvo za Kranjsko: Zavod za tehnične in elektrotehnične naprave, Ljubljana, Dunajska cesta. Istotam so motorji na ogled.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet do 31. decembra 1910
čez 87 milijonov kron.

Lastna glavnica K 608.996-84

Stanje vlog dne 31. decembra 1910
čez 21 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

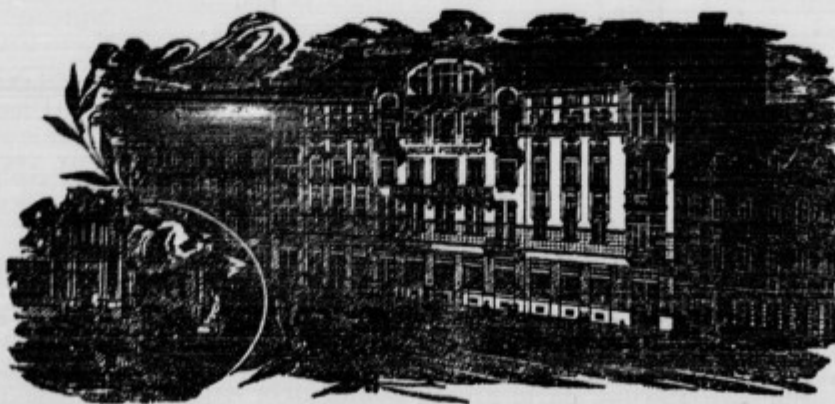
6

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 6, pritličje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

 $4\frac{1}{2}\%$

brez kakšnega odbitka, tako da prejme vložnik od vsake vloženih 100 kron čistih 4-50 kron na leto.

Za nalaganje po pošti so poštno-hran. položnice na razpolaganje. Sprejema tudi vloge od svojih zadružnikov na tekoči račun ter daje istim posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni kredit (proti poroštvu) in zastavi vredn. papirjev. Menjice se najkulant. eskomptirajo.

Dr. Ivan Šusteršič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: Anton Belec, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. Anton Kobl, deželni poslanec, posestnik in trgovec, Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposesnik v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, podpredsednik, trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posestnik in blagajnik „Ljudske posojilnice“. Ivan Pollak ml., tovarnar. Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani. Gregor Silbar, župnik na Radniku.